

AFRIKA BİLGİ NOTU

AĞUSTOS 2023

IV TABEF

GENEL DEĞERLENDİRME

2020 yılında son 50 yıldan fazla bir süredir en kötü resesyonunu yaşayan Afrika yüzde 2,1 daralma yaşamıştı. 2021 yılında küresel ekonomik toparlanma ile birlikte Kuzey Afrika yüzde 5,4 genişlerken Sahra-Altı Afrika yüzde 4,7 büyümeye yaşadı. Ancak, dünya çapındaki yavaşlama, daha sıkı küresel finansal koşullar ve küresel enflasyondaki artış, halihazırda devam eden şoklardan etkilenmiş bölgeye yayıldıkça büyümenin de yavaşlamasına neden olmuştur. Bunlara ek olarak Afrika'da bastırılmış yatırım, zayıf dış talep, yüksek borçlanma maliyetleri ve düşen ihracat da kıtanın ekonomik büyümesini baskılayan nedenler arasında yer almıştır. Böylece, 2022 yılında Kuzey Afrika büyümesi yüzde 3,8'e, Sahra-Altı Afrika'nın büyümesi ise yüzde 3,6'ya gerilemiştir.

Kısa vadede ekonomik görünüm belirsiz olmakla birlikte somut olarak bölgenin geleceğinin küresel ekonomideki gelişmelere bağlı olduğu gözlenmektedir. Kuzey Afrika büyümesinin 2023 yılında yüzde 4 olacağı tahmin edilmektedir. 2022 yılına kıyasla büyüme öngörülen Kuzey Afrika'da büyüme öncüsünün petrol ihracatı olacağı öngörülmektedir. Sahra-Altı Afrika büyümesinin ise 2023 yılında yüzde 3,5'e gerileceği tahmin edilmektedir.

1. GENEL EKONOMİK YAPI

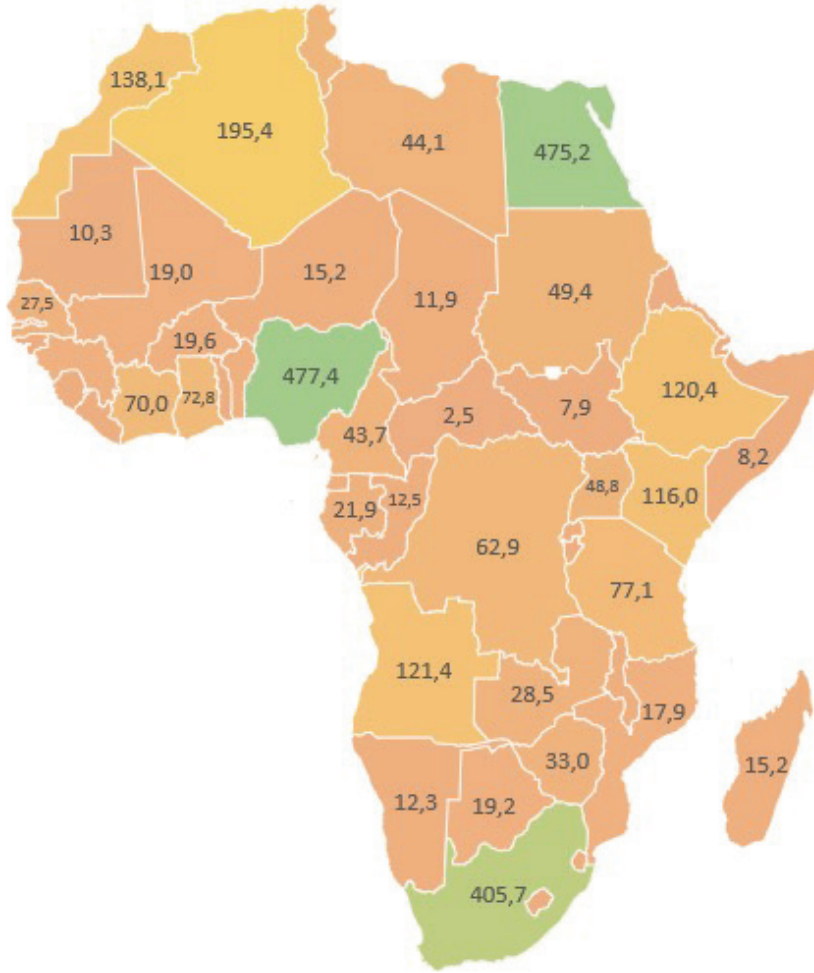
A. Reel Ekonomi

Sahraaltı Afrika'da yer alan ülkeler genellikle petrolün yanı sıra altın, elmas, kömür gibi doğal kaynak zengini ülkeler olarak öne çıkmaktadırlar. Nijerya ve Angola önemli petrol ihracatçısı ülkelerdir. Afrika petrol ihracatının yüzde 50'sini oluşturan ülkeler dünya petrol ihracatının yüzde 6'sını oluşturmaktadırlar. Güney Afrika altın, platin, kömür ve demir; Botswana ise elmas üretiminde önemli konuma sahiptirler. Sanayileşmenin zayıf olduğu Sahraaltı Afrika ülkelerinde madenciliğin yanı sıra kakao, kahve, şeker, çay, pamuk, muz ve narenciye gibi tarımsal ürünler de üretimde önemli bir yer tutmaktadır. Fildişi Sahili, Afrika kakao ihracatının yüzde 53'ünü oluşturmaktadır. Bu ülkenin yanı sıra Gana kakao üretiminde ve ihracatında öne çıkan bir diğer ülke olmakla birlikte altın madenleri ve üretimi açısından da Afrika ülkeleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Kuzey Afrika ülkelerinde petrol ve doğalgaz gibi yer altı kaynakları ekonomide önemli ağırlığa sahiptir. Nijerya ve Angola'ya ek olarak Libya'da ham petrol ihracatında öne çıkan ülke olurken Cezayir hem ham petrol hem doğalgaz ihracatında önemli yer tutmaktadır. Öte yandan, Tunus ve Fas hammadde bakımından diğer Afrika ülkelerine kıyasla nispeten daha fakir ülkelerdir. Ancak, ekonomilerinde imalat sanayi ağırlığı daha yüksektir. Fas hidroelektrik enerji bakımından Tunus ise fosfat üretimi açısından önde gelen ülkelerdir.

2022 yılı sonunda Afrika kıtasının toplam GSYH büyüklüğü 2,9 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır. Kıtanın en yüksek nüfusuna sahip olmasının yanı sıra dünyanın 9. büyük petrol ihracatçısı arasında yer alması sebebiyle 477 milyar ABD doları GSYH büyüklüğü ile Nijerya ilk sırada yer almaktadır. Bu ülkeyi GSYH büyüklüğüne göre sırasıyla Mısır, Güney Afrika, Cezayir ve Fas takip etmektedir. Bu 5 ülkeyi ise Angola ve Doğu Afrika ülkeleri takip etmektedir.

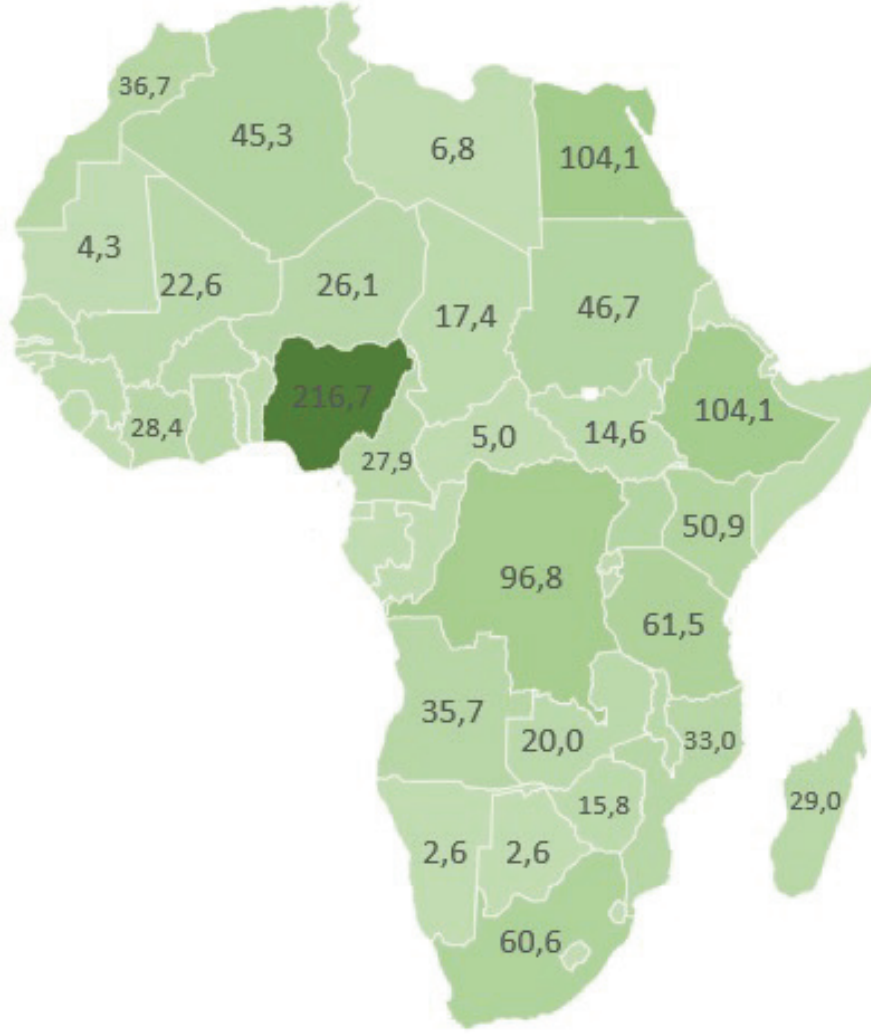
Harita.1 – GSYH Büyüklükleri (2022, Milyar USD)

Kaynak: IMF

Küresel GSYH'nin yüzde 3,5'ini temsil eden Afrika'da (2021 yılında bu oran yüzde 3,2 idi) dünya nüfusunun yaklaşık yüzde %18'i yaşamaktadır (1,3 milyar kişi). Ülkeler özelinde incelendiğinde, yaklaşık 217 milyon nüfusu ile Nijerya Afrika'nın en büyük nüfusa sahip ülkesidir. Mısır ve Etiyopya ise Nijerya'dan sonra 104 milyon nüfus ile ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Söz konusu ülkeleri Demokratik Kongo Cumhuriyeti (96,8 milyon), Tanzanya (61,5 milyon) ve Güney Afrika (60,6 milyon) takip etmektedir.

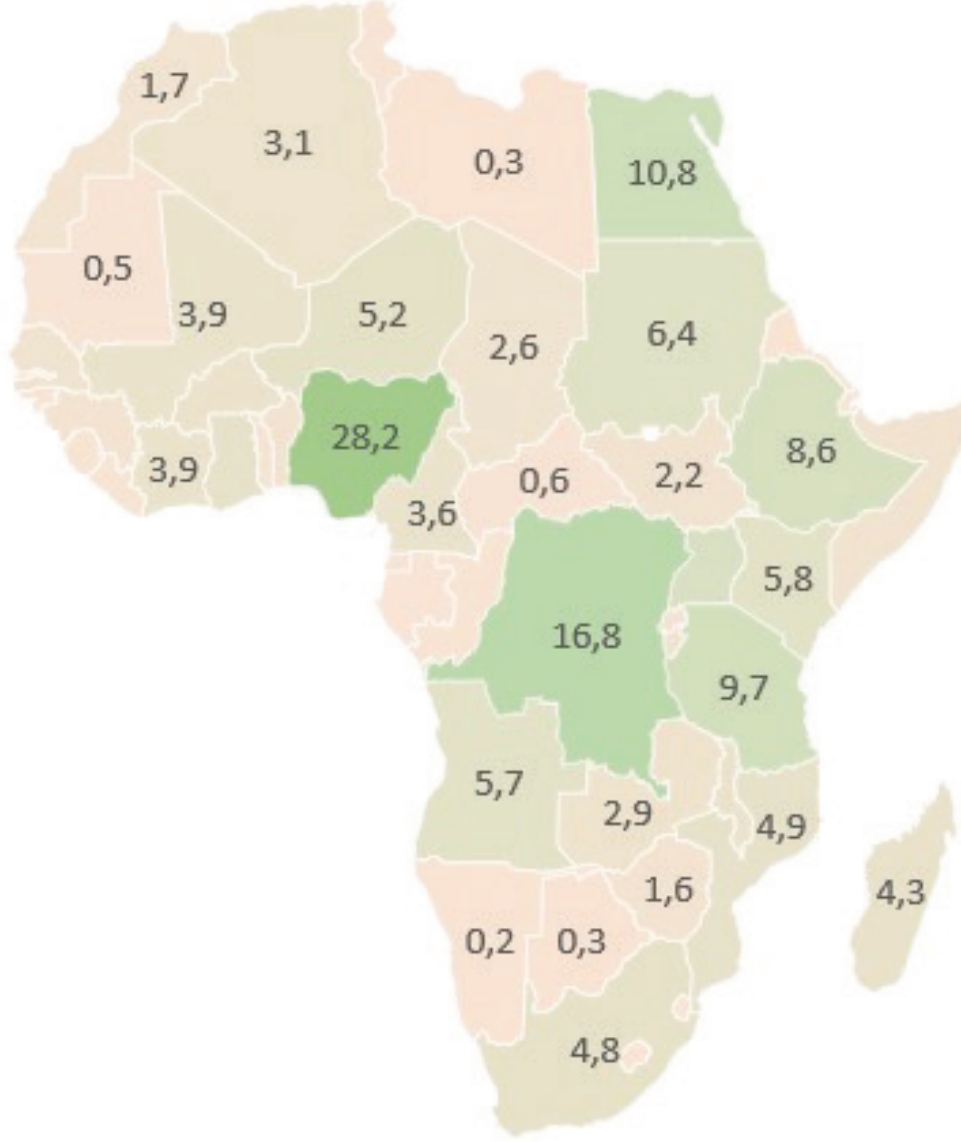
Harita.2 – Ülke Nüfusları (2022, Milyon Kişi)

Kaynak: IMF

IMF, kıta nüfusunun gelecek 5 yılda (2027 yılı sonunda) yaklaşık 175 milyon kişi artacağını öngörmektedir. Bu süreçte, en yüksek nüfus artışının 28,1 milyon kişi ile Nijerya'da, 16,8 milyon kişi ile Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ve 10,8 milyon kişi ile Mısır'da gerçekleşmesi beklenmektedir. Doğu Afrika ülkelerinin toplam nüfusunun 34,8 milyon kişi artması beklenirken, Kuzey Afrika'nın 22,9 milyon kişi ve Batı Afrika'nın 44,5 milyon kişi artması öngörülmektedir.

Harita.3 – 5 Yıl İçerisinde Eklenecek Nüfus (Milyon Kişi)

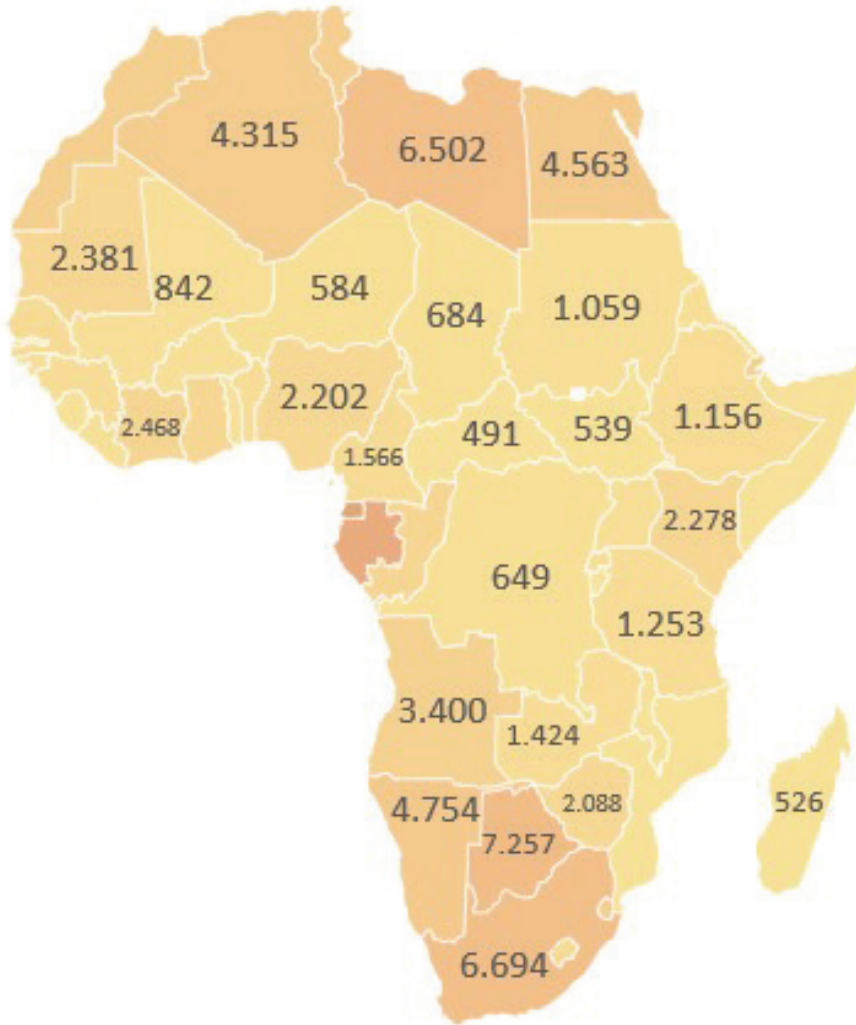

Kaynak: IMF

Afrika'da kişi başı gelir ortalama 2.158 ABD dolarıdır. Kıtanın kuzeyinde yer alan ülkelerin kişi başı gelir düzeyi diğer bölgelere kıyasla yüksek seyrederken bu bölgeyi Güney Afrika ülkeleri izlemektedir. En yüksek kişi başı gelire sahip ülke Seyşeller'dir. Bu ülkeyi Ekvator Ginesi, Gabon, Moritus, Bostvana ve Güney Afrika takip etmektedir. Orta Afrika Cumhuriyeti, Sierra Leone ve Burundi ise en fakir ülkeler arasında yer almaktadır.

Buna ek olarak, 2021 yılına kıyasla Angola'nın kişi başına düşen geliri yüzde 57 artarak yaklaşık 3.400 ABD dolarına ulaşmıştır. Angola'yı yüzde 39 artışla Sudan, yüzde 31 artışla Seyşeller ve yüzde 30 artışla Ekvator Ginesi takip etmektedir.

Harita.4 – Kişi Başı Gelir (2022, USD)

Kaynak: IMF

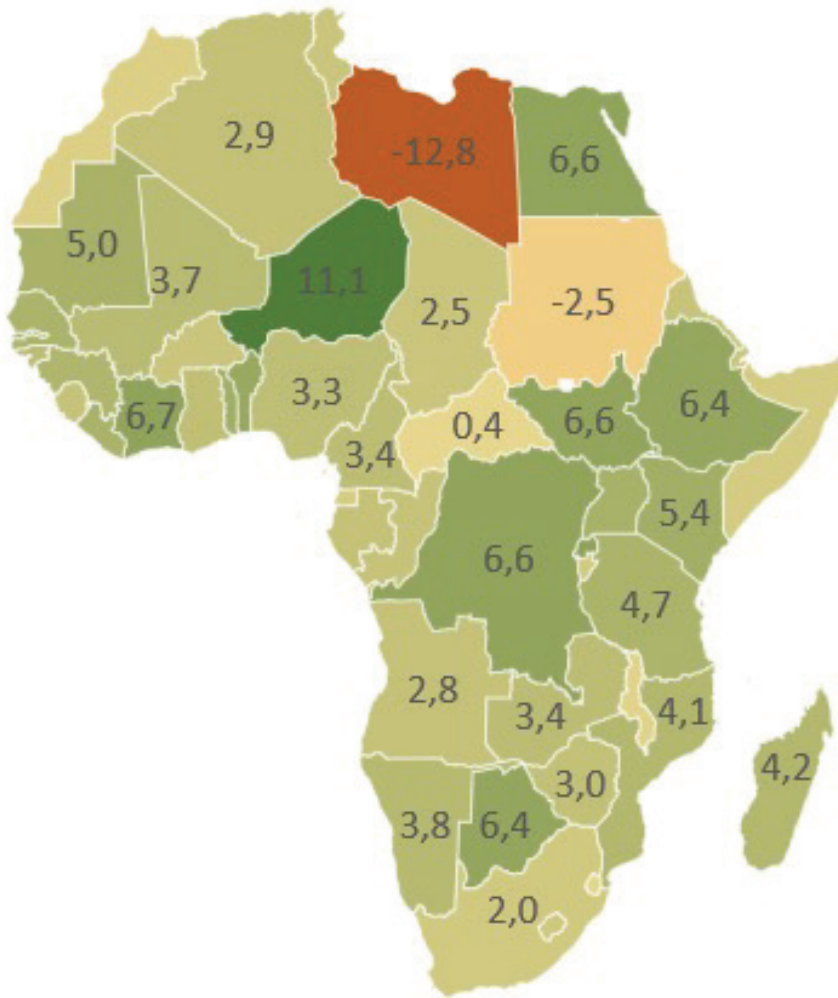
2022 yılında küresel enflasyonun artması, küresel faiz oranlarının yükselmesi ve bunlara bağlı olarak Afrika ülkelerinin borçlanma maliyetlerinin artması, döviz kurlarının artmasıyla yerel para birimlerinin değer kaybetmesi, gıda fiyatlarının artmasıyla ürünlere erişimde yaşanan zorluklar Afrika ülkeleri büyümesini baskılayan nedenlerden olmuştur. Öte yandan artan enerji fiyatları enerji ihracatçısı olan ülkelerin büyümesini desteklemiştir.

Afrika ülkelerinin 2022 büyüme oranlarına bakıldığında yaşanan bir dizi baskıya rağmen en yüksek büyümenin yüzde 11,1 ile Nijer'de gerçekleştiği görülmektedir. Uranyum üretiminin artması ile birlikte petrol rafinesinin tamamlanmasıyla ülke kendi kendine yetebilmeye başlamıştır. Ayrıca, Çin tarafından hayata geçirilen petrol sahası ile uranyum madeni ve Fransız nükleer enerji şirketi tarafından inşası tamamlanan uranyum madeni ile Nijer büyümesi desteklenmiştir. Nijer'in ardından 2022 yılında Cape Verde, Seyşeller, Moritus ve Ruanda en yüksek büyüme kaydeden ülkeler olarak öne çıkmışlardır.

Buna ek olarak, Etiyopya büyüme oranı bakımından Afrika ülkeleri arasında 2022 yılında 11. sırada yer alsa da son 10 yıllık dönemde ortalama yüzde 6 büyüyerek Afrika ülkeleri içerisinde en hızlı büyüyen ekonomi olmuştur.

2022 yılında Sudan ve Libya dışında daralma kaydeden ülke olmamıştır. Libya üzerindeki yaptırımların kaldırılmasıyla petrol ihracatı 2021'de yüzde 28 genişleme yaşamıştı. Ancak, 2022'de imalat sektörünün zayıflaması ve hidrokarbon sektöründe yaşanan anlaşmazlıklar ülke ekonomisinin yüzde 12,8 daralmasına neden olmuştur. Libya dışında Afrika kıtasında daralma kaydeden bir diğer ülke yüzde 2,5 ile Sudan olmuştur.

Harita.5 – GSYH Büyüme Oranları (2022, %)

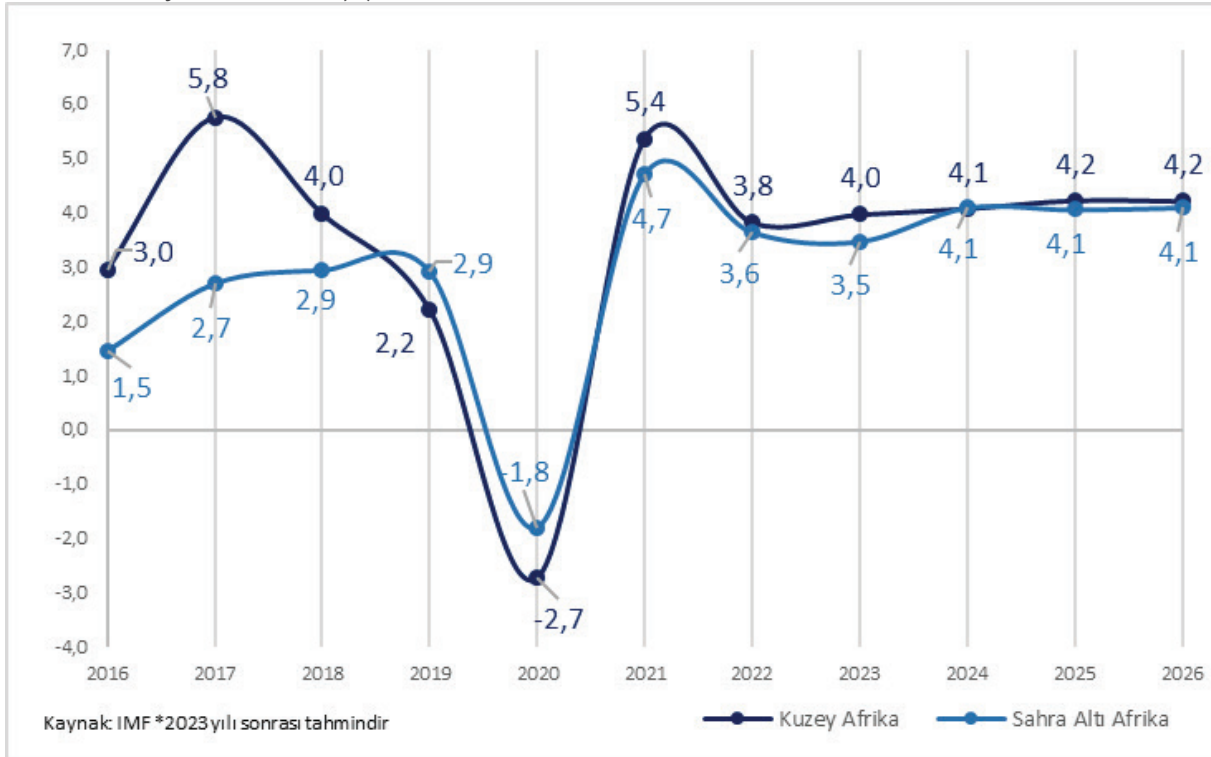
Kaynak: IMF

2. BEKLENTİLER

Covid-19'un zayıflatıcı etkisinden nispeten güçlü bir şekilde kurtulan Afrika Kıtası 2021 ve 2022 yılında genişlemeye devam etmişti. 2022 yılı itibari ile Rusya işgalinin şiddetlendirdiği tedarik zinciri kesintileri, Afrika'nın ihracatına olan talebi kısıtlayan bastırılmış küresel büyüme, salgının kalan etkileri ve iklim değişikliği nedeniyle ekonomik büyümede ivme kaybetmişti. 2023 yılı itibari ile Afrika kıtası büyümesinin küresel ekonomideki gelişmelere bağlı olarak büyüyeceği tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda Rusya-Ukrayna savaşının etkilerinin hafiflemesi, bölgedeki ihracatçılar için tedarik zinciri darboğazının ortadan kalmasıyla ithalatın rahatlaması, küresel enflasyonun gerilemesi ve böylece merkez bankalarının parasal sıkılaştırmayı yavaşlatarak döviz kuru baskılarını hafifletmesi gibi olumlu senaryolar ile Afrika kıtasının ortalama yüzde 4 büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Orta Afrika, 2022'de yüzde 5 ile en büyük büyüme oranına sahip olmuştu ancak 2023-24'te bu oranın yüzde 4,8'e gerilemesi beklenmektedir. Batı Afrika büyümesinin ise yüzde 3,8'ten yüzde 4,1'e yükselmesi öngörülmektedir. Benzer şekilde, Kuzey Afrika'nın ortalama büyümesinin ise yüzde 3,8'den yüzde 4,0'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Sahraaltı Afrika'nın ise yüzde 3,6'lık büyümenin ardından nispeten hafif ivme kaybederek yüzde 3,5'e gerileceği tahmin edilmektedir.

Grafik.1 – GSYH Büyüme Oranları (%)

2023-2025 dönemine dair büyüme beklentilerinde Libya ortalama yüzde 11,2 ile öne çıkmaktadır. Ülkeye yönelik yaptırımların kaldırılmasıyla 2023'te yüzde 17,5 genişlemesi ardından büyüme hızının yüzde 8 ile 7 seviyelerine gerilemesi beklenmektedir. Bu dönemde Libya'dan sonra ortalama büyüme bakımından Nijer'in yüzde 8,6, Senegal'in yüzde 7,9, Ruanda'nın yüzde 7 ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin yüzde 6,5 büyüme kaydetmeleri öngörülmektedir. Afrika kıtası içerisinde ise Ekvator Ginesi'nin ise üç yıllık dönemde ortalama yüzde 6 daralması beklenmektedir.

3. AFRİKA DIŞ TİCARETİNİN GÖRÜNÜMÜ

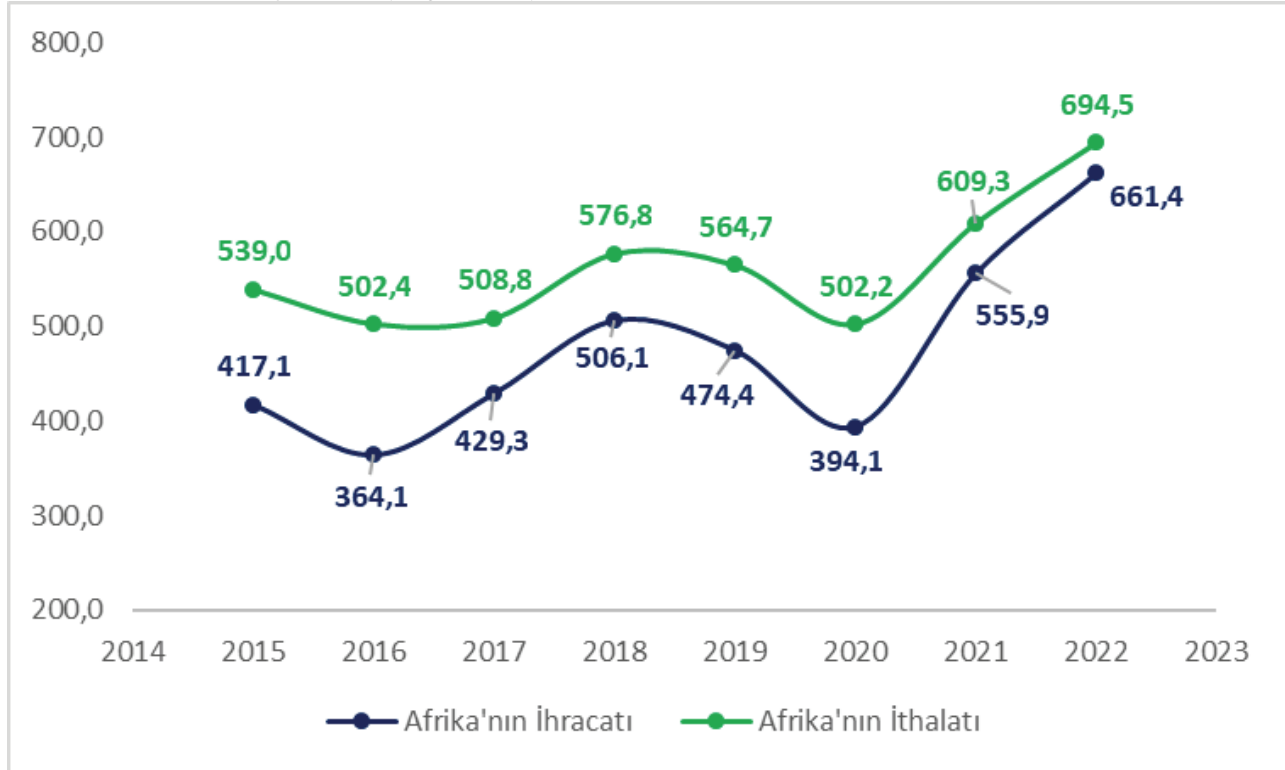
2012-2014 yılı döneminde küresel kriz etkilerinin kalkmasıyla petrol ve emtia fiyatları yükselişe geçmiş ve Afrika'nın dış ticaretinde artışlar gözlenmiştir. 2012 yılında 596 milyar ABD doları ile o zamana kadar olan en yüksek ihracat gerçekleşmiş, 2014 yılında ise ithalat tarafında sıçrama yaşanarak 586 milyar ABD doları düzeyine yükselmiştir.

2015-2016 yıllarında küresel emtia fiyatlarında rüzgarın tersine dönmesiyle Afrika'nın dış ticaret göstergelerinde önemli gerilemeler yaşanmış ve bu dönemde ihracat 350-450 milyon ABD dolarında gerçekleşmiştir.

Takip eden 2017-2018 döneminde ise petrol ve emtia fiyatlarındaki yükselişle birlikte tekrar toparlanma eğilimine giren Afrika dış ticareti 2020 yılında salgının etkisiyle yeniden düşme eğilimine girmiştir. Bu yılda 394 milyar ABD doları ihracata karşılık 502 milyar ABD doları ithalat ile dış ticaret hacmi 896,3 milyar ABD dolarına gerilerken dış ticaret açığı 108,2 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Salgın etkisinin geçmesi ile birlikte hem petrol ve emtia fiyatlarının yeniden artışa geçmesi hem de küresel ticaretin toparlanması etkisiyle 2021 yılında Afrika kıtası ticareti yeniden ivme kazanarak 2015 yılı öncesi seviyelerini yakalamıştır. 2022 yılı itibari ile ise hem ihracat hem ithalatın artmasıyla dış ticaret hacmi 1.355 milyar ABD dolarına yükselerek son 10 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Grafik.2 – Afrika'nın Dış Ticareti (Milyar, USD)

Kaynak: Trademap

A. Afrika'nın İhracatı

Afrika kıtasının ihracatı incelendiğinde 2019-2020 dönemi haricinde sürekli artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. 2022 yılı itibari ile bir önceki yıla kıyasla %19 artarak 661,4 milyar ABD dolarına ulaşan ihracat son 10 yılın en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir.

Afrika ülkelerinin ihracat verileri incelendiğinde, 2022 yılında yapılan ihracatın dörtte birinden fazlasını (%27) tek başına ham petrol oluşturmaktadır. Ham petrolü doğal gaz (62,7 milyar ABD doları) ve altın (29,4 milyar ABD doları) takip etmektedir.

İlk 10 ürün içerisinde Cezayir'in ham petrolün işlenmesi sonucu üretilen yakıt ve petrol yağları ile Güney Afrika ve Fas'ın ihracatını yaptığı otomobil ürünleri haricindeki bütün ürünler madeni ve tarıma dayalı emtiadan oluşmaktadır.

2021 yılında Afrika'nın ihracatındaki ilk 10 kalem içerisinde nominal ihracat değeri en fazla artan ürün kömür ve doğalgaz olmuştur. En fazla düşüş ise demir ve altında gerçekleşmiştir.

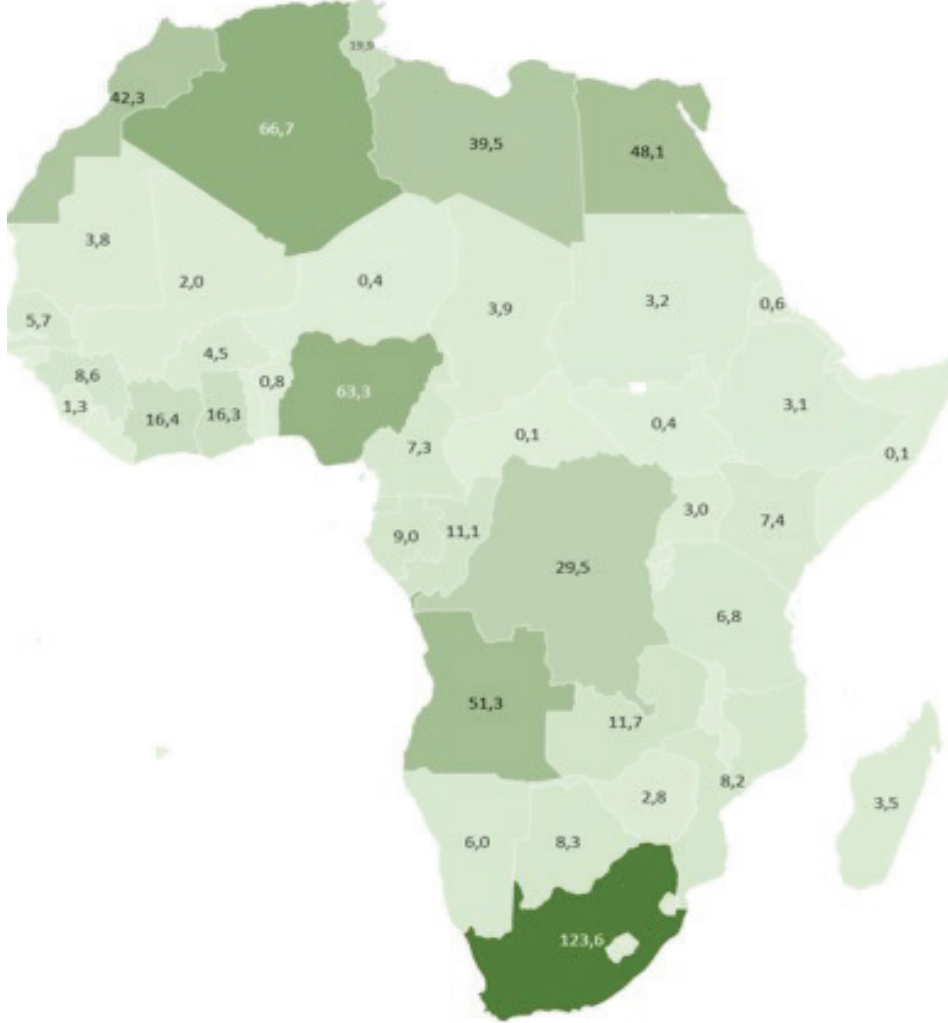
Tablo.1 – Afrika Ülkeleri İhracat Kalemleri

Ürünler	2022 (Milyar USD)	Değişim (22/21 %)
Ham Petrol	178,2	0,40
Doğal Gaz	62,7	0,89
Altın	29,4	-0,36
Yakıtlar ve Petrol Yağları	24,8	0,24
Bakır	19,2	0,20
Platin	16,7	-0,28
Kömür	15,5	1,14
Elmas	13,7	0,13
Otomobil	11,3	0,15
Demir	8,7	-0,30
İlk 10 Ürün Toplamı	380,2	0,24
Genel Toplam	661,4	0,19

Kaynak: Trademap

Kıtanın ihracatına ülke bazlı olarak bakıldığında 123,6 milyar ABD doları ile başta platin, altın, kömürden elde edilen yakıt ve yakıtlar petrol yağları gibi önemli ürün ihracatçısı olan Güney Afrika'nın başı çektiği görülmektedir. Bu ülkeyi 66,7 milyar ABD doları ile kıtanın en büyük doğal-gaz ihracatçısı Cezayir ve kıtanın en büyük ham petrol ihracatçısı Nijerya 63,3 milyar ABD doları ile takip etmektedir.

Harita.6 – Afrika Ülkelerinin İhracatları (2022, milyar USD)

Kaynak: Trademap

B. Afrika'nın İthalatı

2018 yılına kadar artış eğiliminde olan Afrika ithalatı salgın ile birlikte 502 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Son yılların en düşük seviyesine gerileyen ithalat salgın etkilerinin geçmesi ile birlikte 2021'de 609,3 milyar ABD dolarına 2022 yılında ise 694,5 milyar ABD dolarına yükselerek son 10 yılın en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir.

Afrika ülkelerinin ithalat kalemlerinde petrole dayalı ürünlere ek olarak buğday, otomobil, ilaçlar ve telefon gibi tüketim dayalı ürünler de yer almaktadır. Kıtanın ithalatında yakıtlar ve petrol yağları toplam ithalatın %16,7'sini (116 milyar ABD doları) oluşturken bu sektörü %3 ile buğday (18,7 milyar ABD doları), %2,5 ile otomobil (17,2 milyar ABD doları) ve %2 ile ilaçlar (13,2 milyar ABD doları) takip etmektedir.

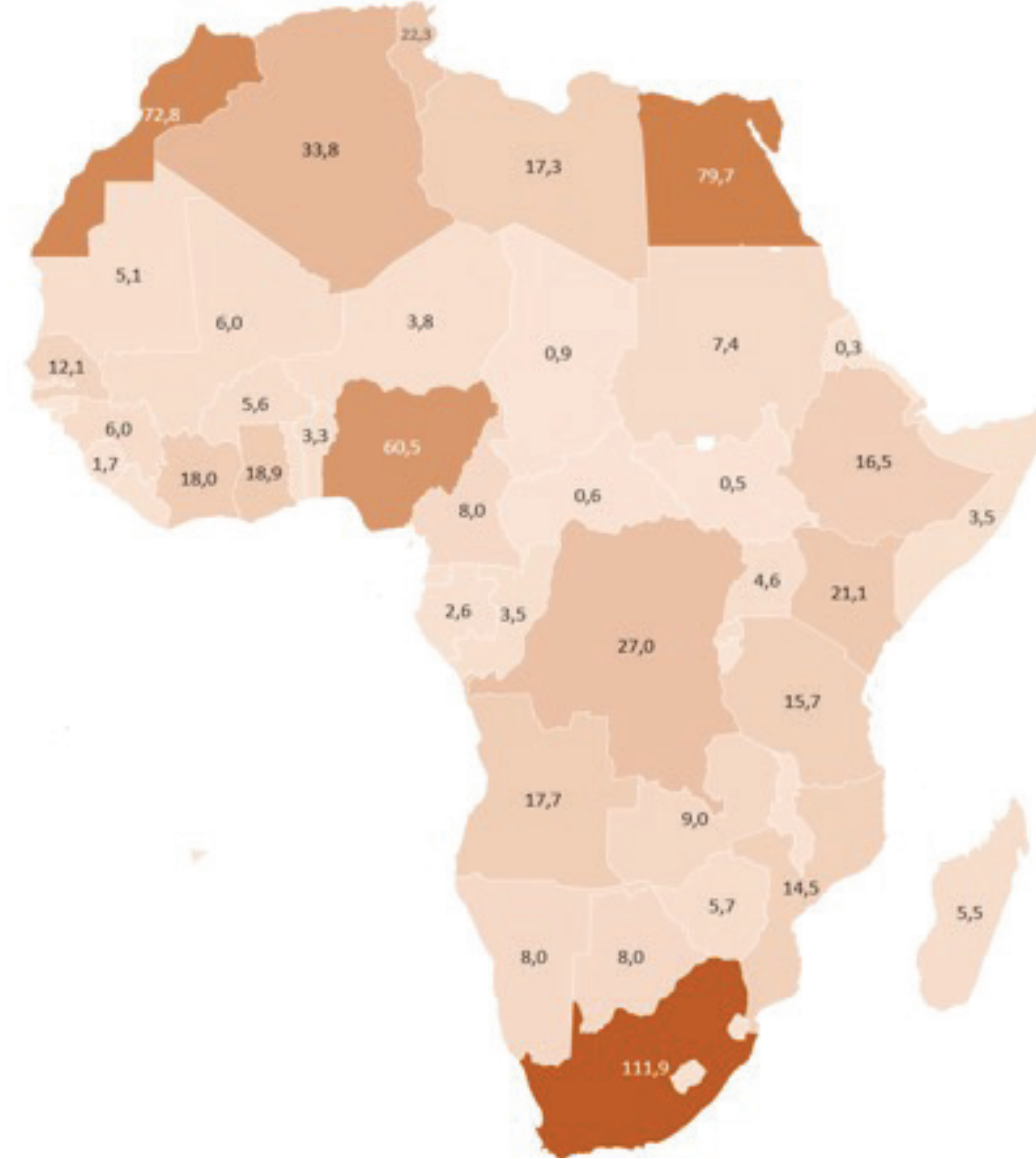
Tablo.2 – Afrika Ürünleri İthalat Kalemleri

	2022 (Milyar USD)	Değişim (%22-21)
Yakıtlar ve Petrol Yağları	116,0	0,76
Buğday	18,7	0,16
Otomobil	17,2	-0,08
İlaçlar	13,2	-0,08
Başka yerde belirtilmeyen mallar	12,7	0,19
Ham petrol	12,2	0,02
Telefonlar	10,5	-0,10
Petrol gazı ve hidrokarbonlar	9,2	0,24
Motorlu Taşıt	7,9	0,04
Pirinç	7,5	-0,07
İlk 10 Ürün Toplamı	225,1	0,30
Genel Toplam	694,5	0,14

Kaynak: Trademap

Afrika ülkelerinin ithalalarında da ihtacatlarında olduğu gibi ilk sırayı Güney Afrika almaktadır. 2022 yılında yaklaşık 112 milyar ABD doları ithalat yapan Güney Afrika'yı, 79,7 milyar ABD doları ile Mısır, 72,8 milyar ABD doları ile Fas izlemektedir.

Harita.7 – Afrika Ülkelerinin İthalatları (2022, Milyar USD)

Kaynak: Trademap

C. Afrika'nın Dış Ticaret Dengesi

Afrika ülkelerinin dış ticaret dengelerine bakıldığında, en fazla dış ticaret fazlası veren ülkelerin genellikle petrol ihracatçıları olan Angola, Cezayir ve Libya gibi ülkeler olduğu gözlenmektedir. Bir önceki yıla kıyasla dış ticaret fazlasını %20 artıran Cezayir (33 milyar ABD doları) diğer Afrika ülkelerine kıyasla yüksek bir sıçrama yaşamıştır. Ülke bu artışı doğalgaz ve ham petrol ihracatından elde etmiştir. Buna ek olarak, önceki yıllarda genellikle dış ticaret fazlası bakımından birinci sırada yer alan Güney Afrika'nın dış ticaret fazlası bir önceki yıla kıyasla %61 azalarak 11,7 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Bu düşüşte, 2021 yılına kıyasla ülkenin altın ve platin ihracatının azalmasına karşın yakıt ve petrol yağları ithalatının artması etkili olmuştur.

Aynı dönemde en fazla dış ticaret açığı veren ülkeler arasında Mısır (31,6 milyar ABD doları), Fas (30,5 milyar ABD doları) ve Kenya (13,7 milyar ABD doları) yer almaktadır. Fas yüksek miktarda doğalgaz ve ham petrol ithalatından Mısır ise Fas'ın ithal ettiği ürünlere ek olarak buğday

ithalatından kaynaklı dış ticaret açığı veren ülkeler arasındadır.

Harita.8 – Afrika Ülkelerinin Dış Ticaret Dengesi (2022, Milyar USD)

Kaynak: Trademap

4. TÜRKİYE – AFRİKA TİCARETİ

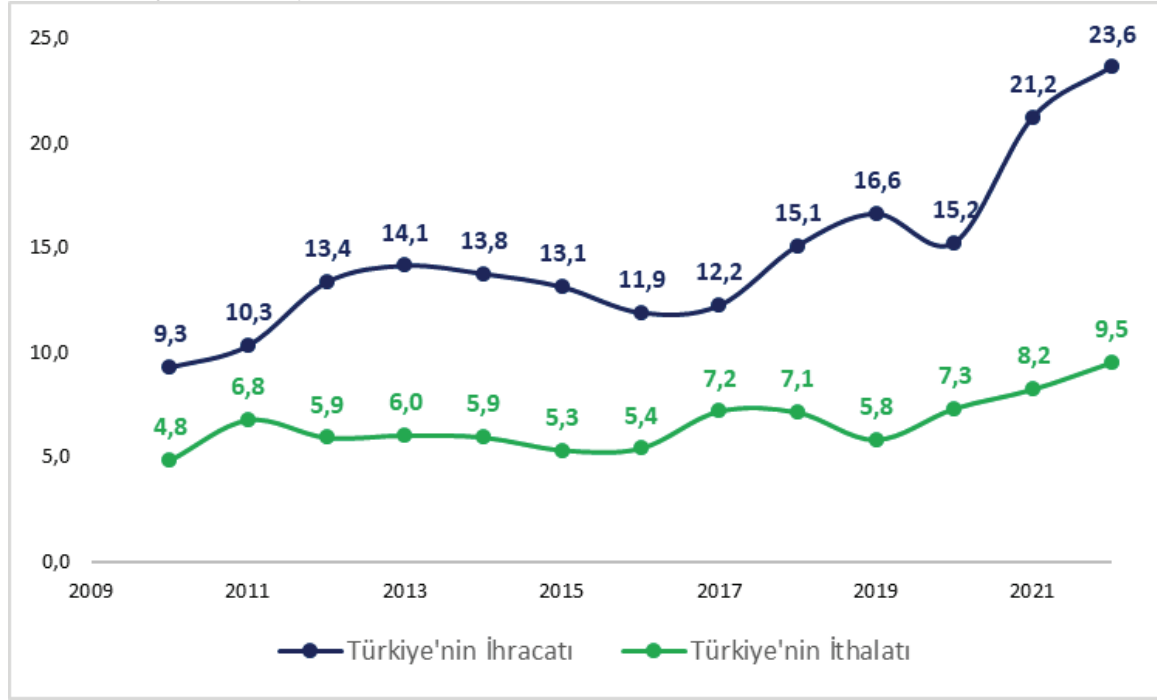
Türkiye Afrika geneline karşı dış ticaret fazlası vermektedir. Türkiye'nin Afrika'ya ihracatındaki değişim küresel eğilime benzerlik göstermektedir. Türkiye'nin Afrika'ya ihracatı 2015-16 döneminde 10-13 milyar ABD doları seviyesine geriledikten sonra artış seyrini sürdürmüştü ve 2019 yılında 16,6 milyar ABD dolara ulaşmıştır. 2020 de salgının etkili olmasıyla birlikte küresel ticaret daralmış bu doğrultuda Afrika'ya olan ihracatta %8 civarında daralmıştır. 2021 yılı itibari ile yeniden ivme kazanan ihracat bu yılda önce 21,2 milyar ABD dolarına 2022'de ise 23,6 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Böylece, 2022 yılında Afrika'ya olan ihracat son 10 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Türkiye'nin Afrika'dan ithalatı ise ciddi değişimler göstermezken 2017-2018 yıllarında 7 milyar

ABD dolarına ulaşmıştır. Takip eden yılda 5,8 milyar ABD dolarına gerileyen ithalat 2020'de salgına rağmen artış göstererek 7,3 milyar ABD dolarına yükselmiştir. 2022 yılında ise kıtadan olan ithalat 9,5 milyar ABD doları ile rekor seviyeye ulaşmıştır.

2023 yılının ilk 6 aylık verilerine göre Türkiye'nin Afrika'ya ihracatı senelik bazda %22 daralarak 9,8 milyar ABD dolarına gerilemiş ithalatı ise 4,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Grafik.3 – Türkiye-Afrika Dış Ticareti

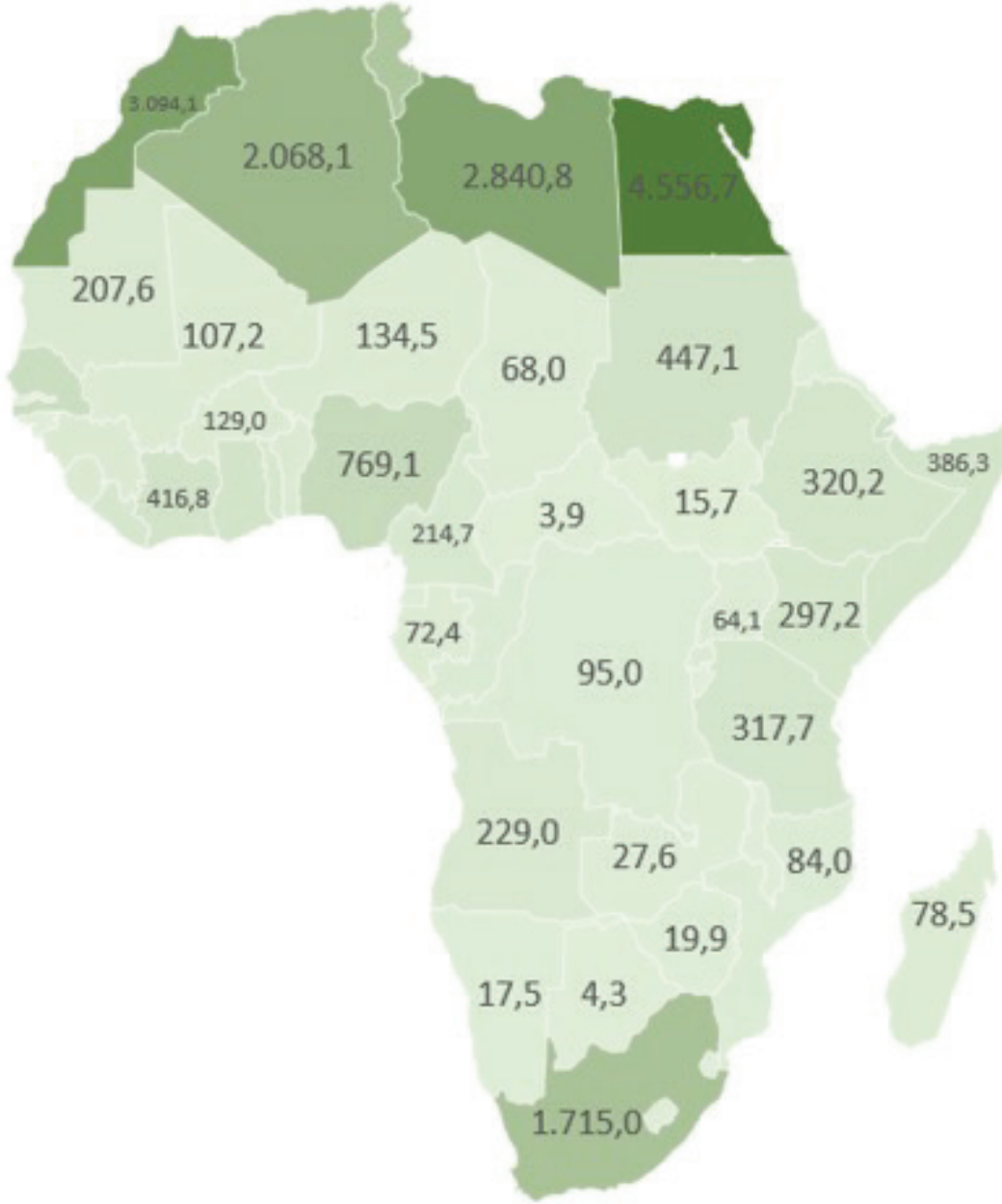
Kaynak: TÜİK

A. Türkiye'nin Afrika'ya İhracatı

Türkiye'nin Afrika ülkelerine yaptığı ihracat içinde Kuzey Afrika ülkelerinin büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. 2022 yılında Afrika'ya gerçekleşen 23,6 milyar ABD doları tutarındaki ihracatın yüzde 52,3'ü Mısır, Fas, Libya ve Cezayir'e yapılmıştır.

Söz konusu ülkeler arasında 4,6 milyar ABD doları ile Mısır geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi ilk sırada yer almaktadır. Sahraaltı Afrika'da ise en fazla ihracat 1,7 milyar ABD doları ile Güney Afrika ve 806 milyon ABD doları ile Nijerya'ya yapılmıştır.

Harita.9 – Türkiye'nin Afrika Ülkelerine İhracatı
(2022, Milyon USD)

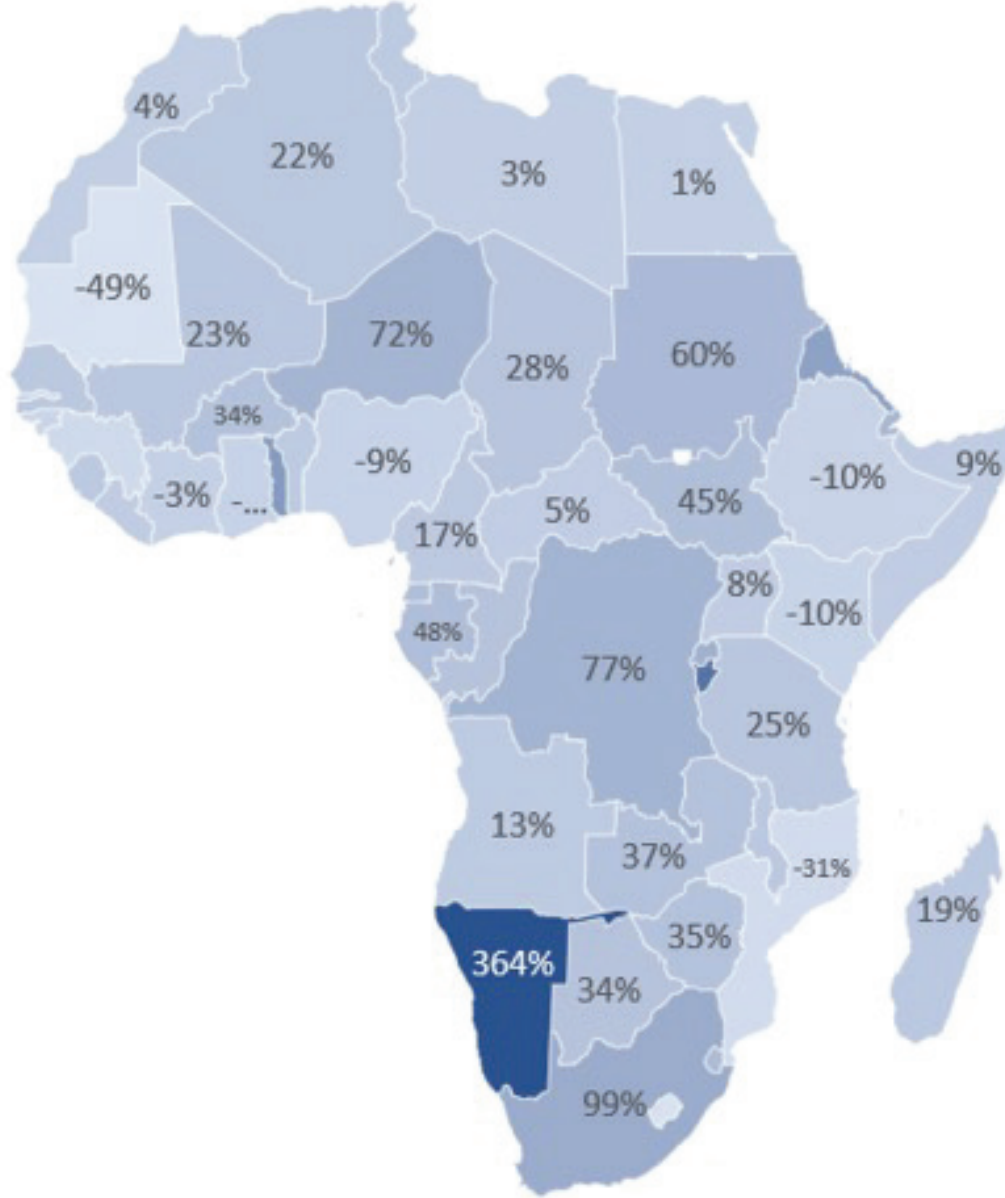

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Afrika'ya 2022 yılında yapmış olduğu ihracat bir önceki yıla kıyasla yüzde 11 artmıştır. Bu dönemde, Kuzey Afrika ülkelerine gerçekleşen ihracatın artması etkili olmuştur. Önemli ihracat partnerimiz olan Mısır'a ihracatımız yüzde 1 artarken Cezayir'e yüzde 22 ve Güney Afrika'ya yüzde 98 artmıştır.

Aynı dönemde Nijerya'ya olan ihracatımız yüzde 4 daralırken, Gana'ya olan ihracatımız yüzde 8,8 ve Fildişi Sahili'ne olan ihracat yüzde 3,3 daralmıştır.

Harita.10 – Türkiye'nin Afrika Ülkelerine İhracat Değişimi
(% -2022/2021)

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Afrika ülkelerine ihracatında ilk 10 ürün grubu içerisinde en büyük ağırlığa demir-çelik, enerji ve makineler sektörlerinin sahip olduğu görülmektedir. 2022 yılında Afrika'ya en fazla ihracat yapılan ilk 10 sektör arasında ihracatı en fazla artan sektör yüzde 106 artışla enerji olurken, altın mücevher ihracatı yüzde 28 daralmıştır.

Tablo.3 – Türkiye'nin Afrika Ülkelerine İhracat Kalemleri

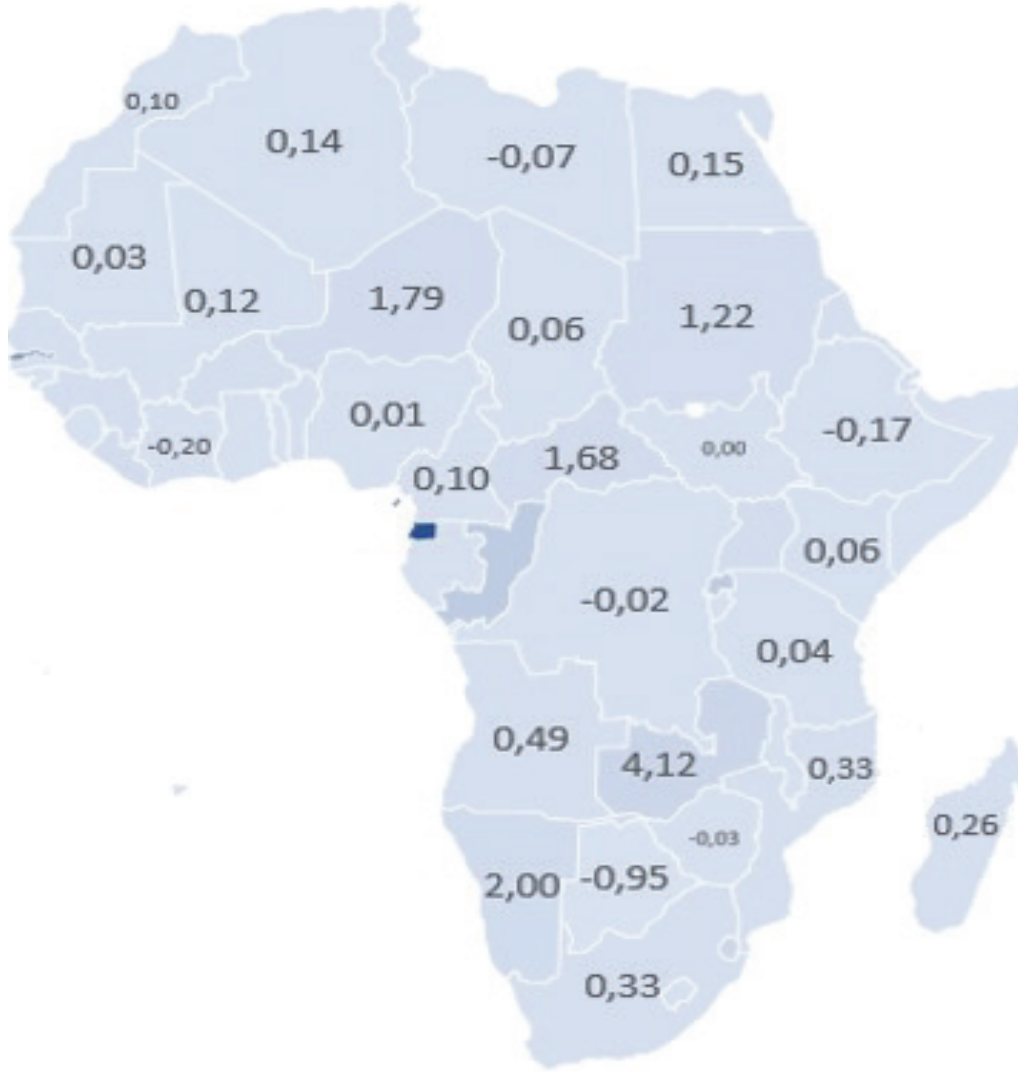
Ürünler	2022 (Milyar USD)	Değişim (%22-21)
Demir ve çelik	2,4	0,15
Enerji	2,3	1,06
Makinalar	2,0	0,07
Plastikler	1,3	0,10
Otomotiv	1,2	-0,18
Elektrikli Cihazlar	1,1	0,04
Demir-çelikten eşya	1,1	0,14
Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	0,9	0,85
Altın ve Mücevher	0,7	-0,28
Un ve Pastacılık Ürünleri	0,6	0,06
İlk 10 Ürün Toplamı	13,7	0,16
Genel Toplam	23,6	0,11

Kaynak: TÜİK

B. Türkiye'nin Afrika'dan İthalatı

Türkiye'nin Afrika ülkelerinden yaptığı ithalatta, ihracatında olduğu gibi Kuzey Afrika ülkeleri öne çıkmaktadır. Türkiye'nin 2022 yılı ithalatında Mısır, Güney Afrika, Cezayir, Fas ve Libya ilk sırada yer alırken, bu ülkelerden yapılan ithalat, Afrika toplamının dörtte üçünü oluşturmaktadır (%76,6).

Harita.12 – Türkiye'nin Afrika Ülkelerinden İthalat Değişimi (% -2022/2021)

Kaynak: TÜİK

Afrika ülkelerine gerçekleşen ithalatta enerji ve altın-mücevher sektörü önemli yer tutmaktadır. Geçen yıla kıyasla altın ve mücevher sektörü ithalatı yüzde 70 artış gösterirken enerji ithalatı yüzde 43 büyümeye kaydetmiştir. Bahsedilen iki sektörü inorganik kimyasallar ile demir-çelik takip etmektedir. İnorganik kimyasallar geçen yıla kıyasla artış gösterirken demir-çelik sektörü ithalatı yüzde 38 azalmıştır.

Tablo.4 – Türkiye'nin Afrika Ülkelerinden İthalat Kalemleri

Ürünler	2022 (Milyar USD)	Değişim (%22-21)
Enerji	1,5	0,43
Altın ve Mücevher	1,1	0,69
İnorganik Kimyasallar	0,5	0,26
Demir ve çelik	0,5	-0,38
Gübreler	0,5	-0,01
Plastikler	0,5	-0,18
Pamuk, pamuk ipliği	0,4	0,80
Otomotiv	0,4	0,00
Makinalar	0,4	-0,06
Metal Cevherleri	0,3	0,48
İlk 10 Ürün Toplamı	5,9	0,16
Genel Toplam	9,5	0,16

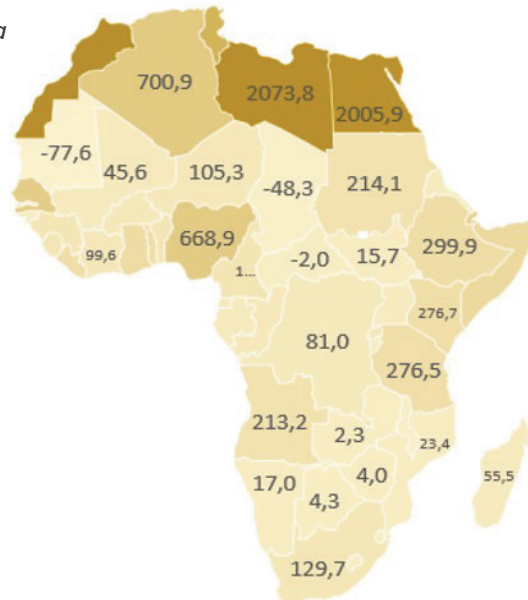
Kaynak: TÜİK

C. Türkiye'nin Afrika ile Dış Ticaret Dengesi

2022 yılında Türkiye Afrika kıtası karşısında toplam 14,1 milyar ABD doları dış ticaret fazlası vermiştir. Bu miktarın 8,3 milyar ABD doları düzeyindeki kısmı Kuzey Afrika'dan, yaklaşık 5 milyar ABD dolarlık kısmı ise Sahraaltı Afrika'dan kaynaklanmıştır. Aynı dönemde Türkiye 49 Afrika ülkesi karşısında dış ticaret fazlası 5 ülke karşısında ise dış ticaret açığı vermiştir. 2022 yılında en fazla dış ticaret fazlası verilen ülkeler 2 milyar ABD doları ile Fas ve Libya olurken, en çok açık verilen ülke ise 77 milyon ABD doları ile Moritanya olmuştur.

Geçtiğimiz yıllarda en fazla açık verdiğimiz ülkelere karşı 2022 yılında 130 milyon ABD doları dış ticaret fazlası verilmiştir.

Harita.13 – Türkiye'nin Afrika Dengesi (Milyon USD)

Kaynak: TÜİK

5. KÜRESEL YATIRIMLAR

Afrika'daki doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) incelendiğinde 2015 yılına kadar yatırımların artış eğiliminde olduğunu ve 57,6 milyar ABD dolarına kadar yükseldiği görülmektedir. Takip eden dönemde küresel gelişmeler ile azalma eğilimine giren DYY'lar salgın yılına kadar azalmış ve bu yılda 39,2 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise neredeyse 80 milyar ABD doları tutarında yatırım gerçekleşmiş ancak 2022'de söz konusu yatırımlar yüzde 44 azalarak 45 milyar ABD dolarına gerilemiştir.

2022 yılında, Kuzey Afrika'ya olan yatırımlar 9,5 milyar ABD dolarından 15 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Bu yükselişte Mısır'ın Birleşme ve Satın Alma (Şirket Birleşmesi, M&A) satışlarının bir sonucu olarak iki kattan fazla DYY girişinin yaşanması ve yatırımların 11 milyar ABD dolarına ulaşması etkili olmuştur.

Batı Afrika'da ise DYY girişleri 2022 yılında yüzde 34 azalarak 8,5 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Bu düşüşte Nijerya'nın öz sermaye tasfiyelerinin bir sonucu olarak DYY akışlarının eksiye dönmesi ve -187 milyon ABD dolarına düşmesi etkili olmuştur.

Söz konusu yılda DYY akışlarının en keskin düşüş gerçekleştirdiği bölge Güney Afrika gibi gözüktüğü de aslında 2021 yılındaki kurumsal yapılanmanın neden olduğu yüksek DYY akışlarının 2022 yılında normale dönmesinden kaynaklanmaktadır. Bölgeye olan DYY akışları 2022 yılında 6,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşerek önceki seviyelerine geri dönmüştür.

Grafik.4 – Afrika'ya DYY Girişleri (Milyar, USD)

DIŞ EKONOMİK İLİŐKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD